

mpkslas - menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1980 METAI

VASARIO MĖN. 2 D. / FEBRUARY 2, 1980

PART TWO — Nr. 28 (5)

Šiame numery:

Solidarumo įstatymo reikalingumas. Lietuvai šiandien ypač reikia šventojo: rašytojo Česlovo Grincevičiaus žodis dr. A. Kučo knygos sutiktuvėse. Zitos Sodeikienės siurrealistinė realybė: įspūdžiai iš parodos Chicagoje. Birutės Dabšienės Violeta Los Angeles „Traviatoj“. Pokalbis su Australijoje gyvenančia poete Lidiya Šimkute. Lidijos Šimkutės naujieji eilėraščiai. Jono Jurašo premjera Providence mieste.

LIETUVAI ŠIANDIEN YPAČ REIKIA ŠVENTOJO

Rašytojo Česlovo Grincevičiaus žodis tautos, dr. Antano Kučo knygos „Arkivyskupas Jurgis Matulaitis - Matulevičius“ sutiktuvėse lietuvių marijonų vienuolyne, Chicagoje, š. m. sausio mėn. 27 d.

Dr. Antanas Kučas, ARKIVYSKUPAS JURGIS MATULAITIS - MATULEVIČIUS. Gyvosios krikščionybės apaštalas. Įvadą parašė kard. Antano Samorė. Išleido Lietuvių marijonų šv. Kazimiero provincija 1979 m. Spaudė „Draugo“ spaustuvė, 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Tiražas 1000 egz. Veikalas didesnio formato, 592 psl., kietais viršeliais, iliustruotas nuotraukomis, kainą — 15 dol., gaudamas „Drauge“.

Arkivyskupo Jurgio Matulaičio mirties 53-je metinėse reikia ne vien prisiminti tą neabejotinai mūsų laikų šventąjį žmogų, bet ir sutikti naują knygą, plačią apie jį monografiją. Šioji knyga kapitalinis veikalas. Jos išleidimas didelė šventė ne tik autoriumi dr. Antanui Kučiui, ne tik leidėjams lietuviams marijonams, bet džiaugsmas ir kiekvienam kultūringam lietuviui. Kiekvienos geros knygos išleidimas yra dvasinis praturtinimas visuomenės. Jei kartais knygos reikšmė jau primirštame, tai verta prisiminti žymų Liudviko XIV laikų pedagogo, rašytojo, arkivyskupo Fernelono pasakymą, kad jeigu jam būtų pasiūlyta būti karaliumi ir atsižadėti knygų, arba būti paprastu žmogum tarp knygų, tai jis nedvejodamas pasirinktų knygą. Jo tautietis Voltaire'as irgi išsireiškė, kad knyga yra didžiausias ir pavojingiausias ginklas, kuriuo galima arba užkariauti, arba pakeisti pasaulį. Spaudos reikšmė pabrėžia ir iškelia tie, kurie kovoja su tiesa, skleidžia melą, ir todėl mūsų tauta kenčia jau antrą 40 metų spaudos

draudimo sukaktį. Apie arkivyskupą Matulaitį jau prirašyta nemažai. Prirašyta lietuvių, lenkų, italų, anglų, ispanų ir lotynų kalbomis. Knygų ir atskirų leidinių iš čia pridėto sąrašo matome 25. Dar reikia pridėti dvi čia nepaminėtas — „Apvaizdos skirtu keliu“ ir „The Providential Path“. Su šia dr. Kučo knyga jau bus 28. Į tą skaičių neįeina parašyti, tik neišleisti veikalai, šaltiniai, daugybė straipsnių periodikoje ir kt. Niekas kitas iš lietuvių per tiek laiko nėra susilaukęs tokio dėmesio. Tai mus džiugina. Vieni tų veikalų savo apimtimi didesni, kiti mažesni. Šis paskutinis bus bene pats svariausias. Beveik 600 puslapių didelio formato, iliustruotas, dokumentuotas, parengtas mokslškai. Atspausťas „Draugo“ spaustuvėje. Išvirsiniai daro malonų įspūdį, estetiškas, gražų ir rankas paimti. Tokių puošnių leidinių turime nedaug. Tai nuopelnas autoriaus, leidėjo, spaus-tuvės darbuotojų ir visų, kurie prisidėjo prie jo išleidimo. Reprerentacinė knyga.

Šis mano žodis nėra knygos recenzija. Tai padarys kiti, specialistai. Noriu tik tarti kelis žodžius, supažindinti, kas joje su-telkta ir su jos autorium. Auto-riaus vardas užtikrina šiuo veika-lu pasitikėjimą. Kučas žinomas pedagogas ir istorikas, kilęs iš Le-kėčių valsčiaus, Šakių apskrities. Šių metų pabaigoje šves gražų 80 metų jubiliejų. Labai dažnai mūsų veikėjai, sulaukę pensijos amžiaus, žmogiškai pasiteisina, kad jie jau turi užtarnautą teisę

nesiliauja įrodinėję, kad ekonominė žmogaus veikla yra giliai žmogiška veikla. Gyviai neturi individualios ekonomijos. Liberalinė ir socialistinė galvosena,

iš kitos pusės, yra linkusi ekonominę sritį imti visiškai nepriklausomai nuo žmogaus dvasingumo. Paviršutiniškai žiūrint, ne kartą atrodo, jog tai teisinga. Tačiau kai tas ekonominės veiklos nu-dvasinimas daromas plačiu mas-tu, tada ne vienas kitas žmogus, bet visa visuomenė pasijunta iš-naudojama ir apeista.

Krikščioniški sociologai nesū-lo nusavinti žmogaus ekonominio aprūpinimo. Jie siūlo tik ta-da rūpintis kito žmogaus ekono-miniu aprūpinimu, kai jis, dėl vienos ar kitos priežasties, sto-koja.

Tai yra laikysena iš esmės pa-naši į minėto švento Rašto vie-tą — Ezdro pasiūlymą: „Eikite pavalgyti ir aprūpinkite tuos, kurie neturi ko valgyti“. Visa bė-da, žinoma, kad mūsų krikščio-niškos visuomenės atskiri asme-nys, pasisavinę nuosavybės prin-cipą, šio solidarumo principo ne-laiko įstatymu ir žiūri į jį tik kaip į patarimą, kurio galima ne-paisyti. Bet jeigu mes norime iš-silaisvinti iš visai žmogiškai gre-siančio komunistinio pažemini-mo, mes turime išmokti iš šio, pagalbos stokojančiam žmogui reikalavimo, padaryti tvirtą, vi-sus įpareigojantį įstatymą.

V. Bgd.

Kertinė Parasťė

Solidarumo įstatymo reikalingumas

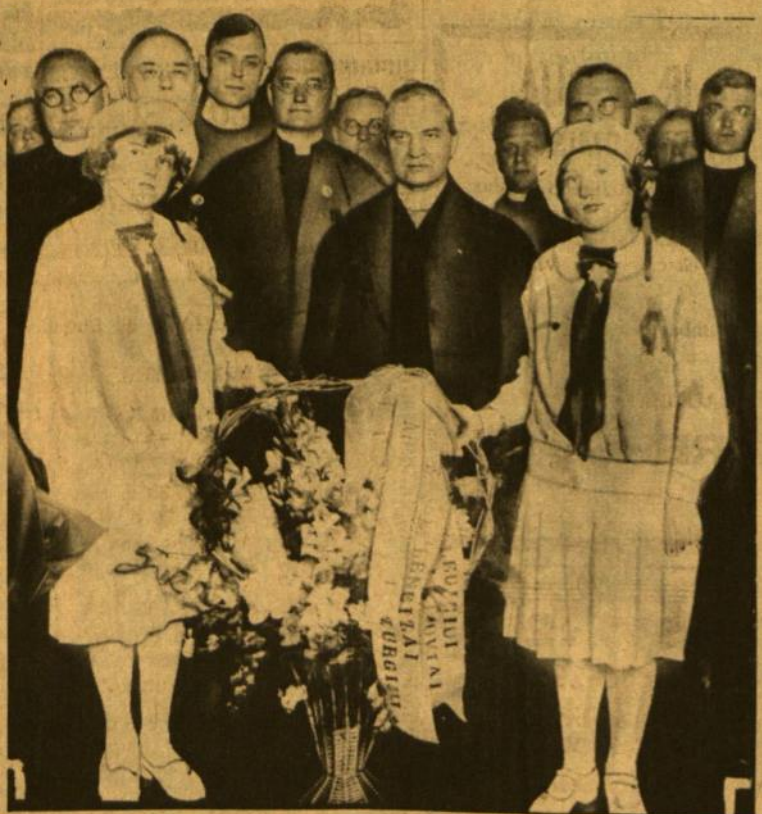
Senojo Testamento Nehemijo, knygos 8-tas perskyrimas atveda mus į klausimą, kurį paprastai vadiname socialinio klausimo vardu. Po iškilmingų ir ilgai už-trukusių pamaldų, atstatant su-griautą Jeruzalės šventovę, daly-viai buvo paskatinti eiti užvalgy-ti bei atsigerti ir neužmiršti skir-ti maisto tiems, kurie neturi nie-ko pasigaminę. Solidarumas su stokojančiais pamaldų dalyviais, matyt, buvo gyvas toje senojoje visuomenėje, kuri atstatė Jeruza-lės šventovę.

Dar didesnis solidarumas yra skatinamas apaštalo Povilo laiške korintiečiams. Jis kalba apie to-kią tamprią vienybę tarp krikš-čionių, kokia yra tarp to paties kūno sąnarių. Šiame kune visi na-riai yra savaip reikalingi. Koją ne-gali sakyti rankai: tu man esi nereikalinga. Mažiau garbingi na-riai mūsų kune labiau saugotini. „Jei kenčia vienas narys, su juo kenčia ir visi nariai“ — sako Po-vilas.

Apaštalas Povilas buvo didelis krikščioniškos socialinės vieny-bės entuziastas. To entuziazmo neturėjo ir kitų pirmųjų krikščio-nių tarpe. Randame Ap. Darbų knygoje, kad pirmųjų krikščionių tarpe buvo susikūrusi komunistinė bendruomenė, savo aprūpini-mą organizuodama bendrai. Ga-li kilti klausimas, kodėl šitokia komunistinė kryptis neišliko krikščioniškoje visuomenėje ir vė-liau ir kodėl krikščionija savo visuomeninį gyvenimą grindė ne kolektyvinio aprūpinimo, bet asmeninės nuosavybės teise. Šis klausimas galėjo daug kam būti neaiškus iki paskutinių laikų. Ir daug kas galėjo žiūrėti į krikš-čionijos socialinį gyvenimą kaip į tam tikrą krikščionijos nuosmu-kį. Bet atsakymą į šį klausimą ir krikščionijos pasiimto kelio patei-sinimą mūsų laikais suteikė, ne-tiesioginiu būdu, komunistas. Vi-siems dabar jau darosi aiškiau ir aiškiau, kad, kai žmogų padarai

tik gaunančiu, o ne kuriančiu, tu jį pavergi.

Klausimas, kaip reikia organi-zuoti socialinį gyvenimą, šiandien yra daugelio mąstančių žmo-nių galvose. Šis klausimas daug kam susiveda į klausimą, kaip apsaugoti laisvę žmogaus, ku-riam yra paneigta nuosavybė. Šiuo klausimu sielojasi ne tik va-karietiški sociologai, bet net tie, kurie nori išlikti kolektyvinio žmonių visuomenės aprūpinimo šalininkais. Visiems yra aišku, kad ekonominė veikla turi daug ryšių, jungiančių vieną žmogų su kitu. Bet kai iš to padaroma iš-vada, kad atskiras žmogus neturi balso savęs aprūpinimo reikaluo-se, nejučiomis atidaroma kelias nelaisvei, vergijai ir apskritai žmogaus pažeminimui. Krikščio-niški sociologai, nepaisant popu-liarių kolektyvistinių tendencijų,

Arkivyskupą Jurgį Matulaitį 1926 m. birželio 16 d. Chicago's stotyje pasi-tinka lietuviai kunigai ir dvi mergaitės su gėlių puokšte.

Ramofas Mozollauskas. Pieta (bronzos, 5 pėdos aukščio) iš Lietuvos dailės instituto parodos, atidaromos M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, vasario 22 d.

į poilsį. Dr. Kučas ne iš tokių. Šio veikalo rašymo jis ėmėsi, jau būdamas pensininku. Knygos ra-šymas, ypač mokslinės, yra ne-paprastai sunkus ir atsakingas darbas. Suprasti gali tik tie, ku-rie panašių darbų yra dirbę. Mū-sų didelė padėka, kad šiandien galime pasidžiaugti tokiu dideliu inaušu į lietuvių tautos šventojo vyro, arkivyskupo Jurgio geresnį pažinimą.

Dr. Kučas studijavo Kaune VDU Teologijos - filosofijos fa-kultete, Nancy ir Grenoblio uni-versitetuose Prancūzijoje, studijas vainikavo daktaro laipsniu. Visą gyvenimą pašventė mokytojaui-damas keliose gimnazijose, o karo metu ir direktoriavo. Amerikoje gyvendamas, profesoriavo Maria-napolio kolegijoje ir Scrantono universitete ir rašė knygas, ben-dradarbiavo periodinėje spaudoje, buvo vienas iš Encyclopedia Li-tuanica redaktorių. Išleido plačią studiją apie DLK Kęstutį, Bos-tono ir Shenandoach lietuvių pa-rapijų istoriją, kun. Staniukyno

monografiją, Lietuvių R. Katali-kų susivienijimo istoriją, Ameri-kos lietuvių istoriją, atsimini-mus iš koncentracijos stovyklos, kelis mokyklinius vadovėlius ir kt. Jo, kaip istoriko, dėmesys pir-miausia kreipiamas į lietuvių kultūros istoriją.

Gal mes būtumėm ir mažiau pastebėję ir įvertinę dr. Kučą, jei ne antrieji mūsų krašto oku-pantai naciai. Naciai, norėdami atsikėryti lietuvių tautai už su-organizotą pasipriešinimą jų kėslams, savo pyktį išliejo nekal-tėmis kultūrininkams, patiems šviesiausiems intelektualams. 19-43 m. suėmė ir į Stutthofo kon-damais keliose gimnazijose, o karo metu ir direktoriavo. Amerikoje gyvendamas, profesoriavo Maria-napolio kolegijoje ir Scrantono universitete ir rašė knygas, ben-dradarbiavo periodinėje spaudoje, buvo vienas iš Encyclopedia Li-tuanica redaktorių. Išleido plačią studiją apie DLK Kęstutį, Bos-tono ir Shenandoach lietuvių pa-rapijų istoriją, kun. Staniukyno

ties liūdės visa tauta.

Po paskutinio karo autorius, taupydamas jėgas, kurį laiką gyveno Varšuvoje pas lenkų marijo-nus. Ten kaip tik ir girdėjo labai gražių atsiliepimų apie šventos, atminties arkivyskupą Jurgį. Ten jiems dar išvertė į lenkų kalbą Kazio Čihiro redaguotą, nepri-klusomąjį Lietuvoje išleistą veikalą dalį apie ark. Matulaitį. Ten jam ir kilo mintis kada nors parašyti monumentalinę studiją apie šio reto tobulumo asmeny-bę. Veikalo planą galutinai sufor-mavo, jau gyvendamas Ameri-koje. Šiandien turime jį savo ran-kose.

Ką mes sužinome iš šio veikalo apie arkivyskupą Matulaitį?

Mes, pasauliečiai, sužinome labai daug. Įmdamas į rankas šią knygą maniau, kad, ją pradėjęs skaityti, sustosiu, jos nebaigsiu. Ne, atsitraukti negalėjau. Kitas sakytų, kad ją skaitytės kaip roma-ną. Netiesa. Yra ir lietuvių kalba tokių romanų, kurių iki galo ne-baigiam skaityti. Taigi skaičiau su didesniu įdomumu negu roma-ną.

Autorius, kaip jis pats sako, arkivyskupą stengėsi atvaizduoti ne vien kaip šventąjį, bet skai-tytojui parodyti gyvą žmogų tik-rovėje, tose aplinkybėse, kuriose jis gyveno ir dirbo: tarp įvairiausių žmonių, kliūčių ir kryžių. Kaip tik iš to ir matyti to žmo-gaus dvasinės vertybės: išmintis, kantrumas, nuolankumas, Dievo ir artimo meilė ir iš to plau-kiantis teisingumas visiems.

Ižangos žodyje didelis lietuvių ir Lietuvos bičiulis, buvęs Nun-ciatūros sekretorium Kaune, da-bar kardinolas, Antonio Samorė rašo, kad dėl arkivyskupo Jurgio Matulaičio kilnaus gyvenimo ir veikimo jau dabar galime jį va-dinti šventuoju. Jis visą gyveni-mą paaokojo Dievui ir dvasinei naudai. Kitas Antanas, šios kny-gos autorius, visa tai išryškina.

To šventojo gyvenimo vyro ti-tulai žinomi: marijonų vienuoli-jos atnaujintojas ir jos genero-las, davęs vienuolijai naują veidą, pritaikintą šiems laikams. Vil-niaus vyskupas; apaštališkasis vi-zitatorius Lietuvai, Lietuvos Bažnytinės provincijos kūrėjas; pir-masis sociologas ir kt.

Skaitydami šią biografiją, sek-sime ne vien tik Matulaičio gyve-nimo kelią, jo darbus ir nuopel-nus Bažnyčiai bei lietuvių tau-tai, bet ir kaip veidrody matysi-me anų laikų, XX amžiaus pir-mojo ketvirčio, lietuvių tautos rūpesčius. Prieš akis praeis rusų viešpatavimo laikai, santykiai su lenkais, kova dėl lietuvių kalbos teisių Vilniaus ir ne Vilniaus bažnyčiose, tik ką atgimusios Lie-tuvos vyriausybės ryšiai su Apaš-talų sostu. Pastebėjime valdžios žmonių nesugebėjimus vesti dia-logą su Roma, atsiradusią įtam-pą, kai valdžia iš dešiniųjų atsi-dūrė kairiojo bloko rankose ir kt. Matulaičio laikai Vilniuje ir prieš tai buvo mūsų kovų, lai-mėjimų ir pralaimėjimų laikai už neginčijamas teises. Arkivyskupiui Jurgiui teko sunkios pareigos val-dyti Vilniaus vyskupiją tuo metu,

(Nukelta į 2 psl.)

Lietuvai ypač reikia šventojo

(Atkelta iš 1 psl.)

kai ten valdžios keitėsi dienomis — vokiečiai, lietuviai, bolševikai, lenkai ir vėl tas pats iš eilės, kol tvirtai pasatė koją lenkai.

Lenkai negalėjo pakęsti, kad vyskupu Vilniuje yra lietuviai. Nežiūrint, kad jis buvo be galo objektų ir teisingas, kad jame negalėjo rasti šios rūšies nuodėmės nei tie patys lenkai, vis vien jis buvo skundžiamas Apaštalių sostui, fabrikuojami kaltinimai. Jų akys nusikaltimas buvo, kad vyskupas vienodai teisingas buvo lietuviams, lenkams ir gudams. Skundė net artimiausi jo bendradarbiai — kurijos žmonės. Nuo seniausių laikų žinoma, jog Vilniaus kurija visada buvo galiną, ir ten vyskupams būdavo sunku.

Kad Matulaitis Vilniuje išbuvo septynerius metus, tai popiežiaus Pijaus XI dėka. Jis, dar būdamas tik arkivyskupu Achilės Rattis ir popiežiaus atstovu Lenkijai ir Pabaltijui, gerai pažino Matulaitį ir į skundus rimtai nežiūrėjo. Matė, kad skundai turėjo šovininistinių, siaurą nacionalistinį pamušalą. Jis pažino ir lenkus, pastebėjo jų užmačius užgniaužti teises lietuviams, dar labiau gudams. Anomis dienomis lenkai Vilniaus krašto gudų nelaikė atskira tauta. Vadinamuosius „tuteišius“ vadino lenkais, tik kiek mažiau tautiškai susipratusiai, kuriuos reikėtų „atversiti“.

Ne vien iš lenkų pusės buvo skundų. Buvo ir iš lietuvių. Matulaitiui buvo prikašiojama, kad jis 1925 nepaveikė Apaštalių sostą ir leido su Lenkija sudaryti konkordata, kuriuo Vilnius buvo priskirtas Lenkijai, nors ir atskirtas nuo Gniezno — Varšuvos bažnytinės provincijos. Buvo sudaryta atskira Vilniaus provincija. Kai kam iš mūsų valdžios sluoksnių atrodė, jog visa tai nuo Matulaitio priklausytų, ir jis dėl to neteisingai buvo kaltinamas.

Po to, kai buvo pasirašytas konkordatas ir Vilniaus vyskupija pakelta arkivyskupija, Matulaitis nuo jos valdymo atsiskė, paprašė popiežiaus atleisti. Knygoje įdėtas atsistatydinimo raštas išties, išdėstyti visi motyvai. Iš rašto matyti, kokiose sąlygose jam teko valdyti vyskupiją. Dar žinoma, ko neslėpė ir pats Matulaitis, kad lenkai jokių būdų nebūtų leidę jį pakelti arkivyskupu ir palikti Vilniuje. Rengėsi net finzine jėga panaudoti. Cituoja autorius Matulaitio pasakymą, kad Vilniaus vyskupo sosto negalėtų visiems įtikti ir būti geras ir pats angelas, ne tik žmogus. Arkivyskupu jis vis vien buvo, bet kai gavo kitas pareigas, kai į nepriklausomą Lietuvą atvyko jau kaip Apaštalių Sosto vizitatorius.

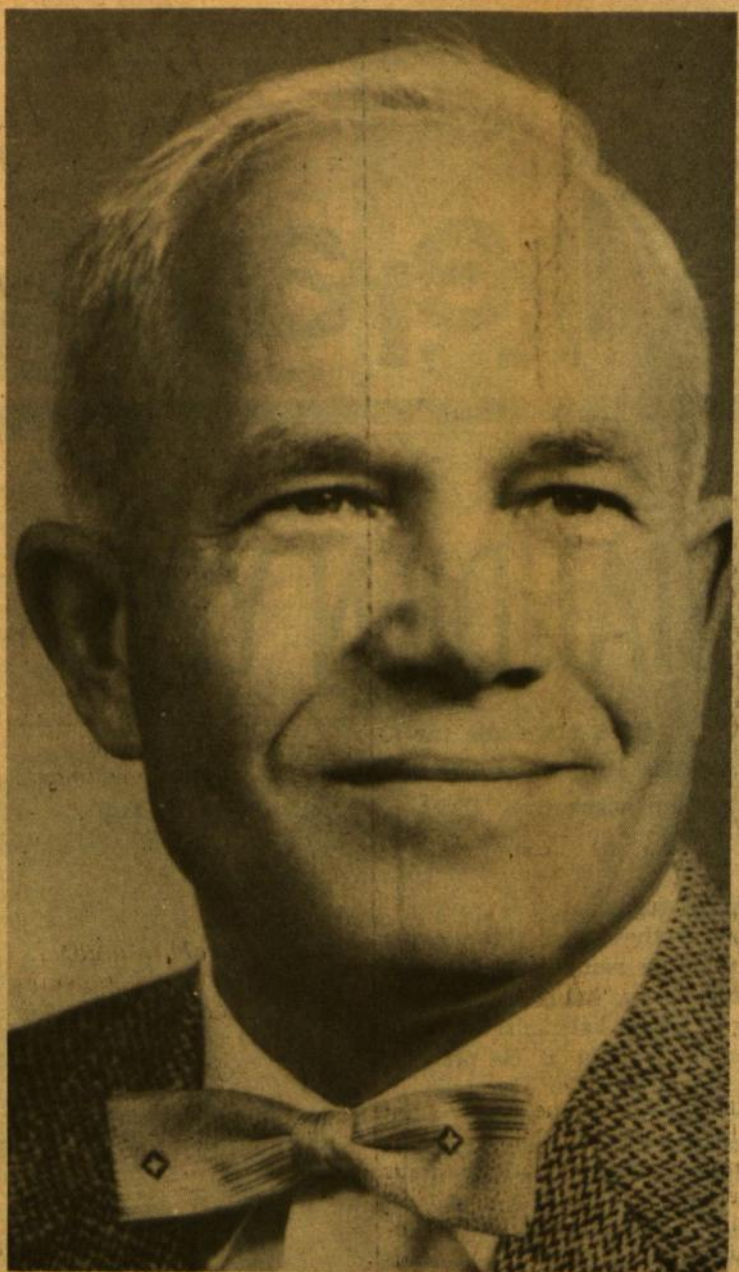
Susidaro įspūdis besikaitant, kad Matulaitis pirmiausia norėjo būti vienuoliu. Vilniaus vyskupu buvo tik iš paklūsumo popiežiui ir didelio noro Lietuvos Tėvybos. Vienuoliu norėjo būti ne kontempliatyvinis, kokiais buvo pirmieji marjonai nuo XVII amžiaus iki 1909 metų. Išgelbėjęs marjonus nuo jų išnykimo, pakėlė jų statuta, įpareigojo juos išeiti į žmones, pradėti apaštalių moderniu būdu. Nelaukti, kol žmonės ateis pas juos, bet patiemis eiti į darbininkiją, į plačias mases, skleisti tiesos žodį visais galimais būdais — per spaudą, mokyklą, moderniomis komunikacijos priemonėmis. Kad šiandien marjonai veikia plačiai pasaulyje, ir yra Matulaitio nuopelnas.

Jei kas abejotų ar nežinotų, kodėl taip rūpinamasi Dievo Tarnu Jurgio Matulaitio beatifikacija, noru jį matyti altoriaus garbėje, tai, paskaičius šią knygą, nežinotum ir abejonės išnyks. Skaitojdami pastebėsime jo didelę asmenybę, begaliniai kilnų ir

šventą gyvenimą. Jame nebuvo prieštaravimo tarp žodžių ir darbų. Jis savo tikslu laikė skleisti aukščiausią dorybę — meilę, meilę, kylančią iš Kristaus.

Aiškėja ir jo pranašiškas žvilgsnis socialinio teisingumo dirvoje. Daugelis tokių idėjų, kurios iškilo tik Vatikano II suvažiavime, buvo jau anksčiau iškeltos arkivyskupo Matulaitio. Kardinolai, arčiau susipažinę su jo gyvenimu ir skelbtomis mintimis, nustemba. Neabejoja, kad jis tikrai vertas ne tik palaimintojo, bet ir šventojo garbės. Nežinom, kada to bus pasiekta. Bažnyčia skelbia šventuosius labai atsargiai, po ilgų ir nuodugnių tyrimų. Marjonai čia daro viską, kas tik galima. Taisybė, kad tokių kandidatų į palaimintuosius ir šventuosius Apaštalių Sosto stalčiuose yra daug. Sykį teko užtikti spaudoje, kad užvesta 1.500 bylų, kitą sykį kitą vietą buvo rašyta, jog net 4.000. Tam reikalui būtina laiko, kantrybės, pastangų, pinigų ir pagaliau Dievo malonės. Yra ir kas būtų vesti trukdo arba ją nudelsia. Pats Vatikanas nusistebėjo, kodėl ilgai nebuvo prašymų, remiančių beatifikacijos bylą, iš lenkų, kur Matulaitis didesnę dalį gyvenimo praleido ir veikė. Postulatoriaus pastangomis pagaliau buvo pralaužta sukalbinė tyla, ir gautas raštas iš kardinolo Wyszynskio bei kitų 23 vyskupų.

Beatifikacijos bylai vesti postulatorius yra surinkęs apie 900 liudijimų iš tų, kurie per Dievo Tarną Jurgio Matulaitio užtarimą yra atgavę sveikatą ar patyrę kitų malonių. Jeigu bent vienas nuošimtis tų liudijimų būtų oficialiai patvirtinti, jau būtų daugiau negu reikia Apaštalių Sostui, kad būtų skelbiamas palaimintuoju. Pagijimams, kurie normaliu keliu yra negalimi, reikia gydytojų komisijos patvirtinimo, o kas tai gali išdrįsti padaryti dabar Lietuvoje? Jokiai gydytojų komisijai nebus leista ištyrėti ir paliudyti. Jeigu Matulaitis būtų buvęs italas, šiandien jis

Dr. Antanas Kučas, veikalo „Arkivyskupas Jurgis Matulaitis - Matulevičius“ autorius.

būtų paskelbtas ne tik palaimintuoju, bet ir šventuoju.

Paskelbimas palaimintuoju ar šventuoju reikalingas ne tam asmeniui, kuris tokiu skelbiamas viešai. Jis ir be mūsų pastangų yra Dievo malonėje. Viešas pripažinimas reikalingas gyviesiems, reikalingas mums. Koks entuziazmas kiltų pavergtoje Lietuvoje, išgirdus šią linksną naujieną! Koks religinis ir tautinis atgimimas pradėtų lapoti šiais tamsiais laikais. Lietuvai reikia

šventojo, reikia šviesaus žiburio, moralinės atramos, kovojant už šventas, prigimtinės, sąžinės laisvės, tikėjimo išpažinimo teises. Todėl šventumo paskelbimo reikalauji, tiesiog veržtis pro atdaras ir uždaras duris reikia visiems lietuviams ir nelietuviams. Tai nėra pareiga vien marjonų ar dvasiškių, tai visų mūsų pareiga, ir privilegija skelbti, kad mes turime ką išaukštinti ir altoriuje. Toji dr. Antano Kučo knyga kaip tik ir yra vienas tokių balsų, stiprus balsas.

Birutės Dabšienės Violeta

Los Angeles operinis sambūris, naujai pasivadinęs Opera West, Inc. sausio 12 — 13 dienomis pastatė Verdi „Traviatą“. Sekmadienio spektaklyje Violetos vaidmenį atliko Birutė Dabšienė. Floros — Regina Kungienė. Jau noji Vida Polikaitytė dainavo chore.

Šiame įprastu būdu sukurptame pastatyme buvo pateikta demokratiška staigmena. Alfredo partiją dainavo juodukas lyrinis tenoras Fred Winthrop. Muzikiniu atžvilgiu ponui Winthropui nedaug ką prikištumėm. Vaidmenį jis paruošė atidžiai, dainavo žvaliai, sklandžiai, šiek tiek aštriai viršūnėse. Jo balse skambėjo savitas tembras, deja, be to malonaus aksominio atspalvio, kuriuo mūsų samonėje puikuoja

tradicinis Alfredas. Opera West, Inc. pasinaudodama Winthropo talentu (mat, geri tenorai reti paukščiai), vis dėlto iš esmės pakeitė dramatinį Alfredo pobūdį. Žiūrovams buvo užkrautas nelingvas uždavinys — įsivaizduoti, kad Winthropas yra devynioliktojo šimtmečio prancūzas.

Alfredo kitiškumas ne kiek nesumenkino B. Dabšienės violetiškumo. Jos įgimta lyrika sudaro atgarsį Violetos melodizingame likime. Pasakiškai graži pirmame veiksmo, Birutė dainavo su atsargia precizija. Koloratūra virpėjo puikiai. Siempr libera arijos atlikimas vaidybiškai praėjo gal šiek tiek per simetriškai, per santūriai. Solistė dar vis prievengia išryškinti emocinį grožį.

Vėlesniuose veiksmuose jos

Sol. Birutė Dabšienė, dainavusi Violetos partiją „Traviatoje“.

transformacija į kilniadvasišką mylinčią heroję buvo pakankamai įtaigi. Gaila, kad tai tik vienas spektaklis: dažniau scenoje dainuojant, padidėtų galimybes brandesniems niuansams.

Džiugus yra Reginos Kungienės debiutas Floros vaidmenyje. Ji sugeba ir šiltai laikytis scenoje, ir aiškiai maloniai dainuoti.

Žmoną vaidinęs John Mc Connell atrodė reikiamai tėviškas. Tačiau balsas, sodrus viduriniame registre, aukštos gaidos skambėjo įtartinais saulais. Frazuotė užkliudavo vingiuose.

Lietuvių įnašas neapsiribojo vien dainininkėmis. Fairfax vidurinės mokyklos auditorija jei nelūžo, tai bent alsavo lietuvių

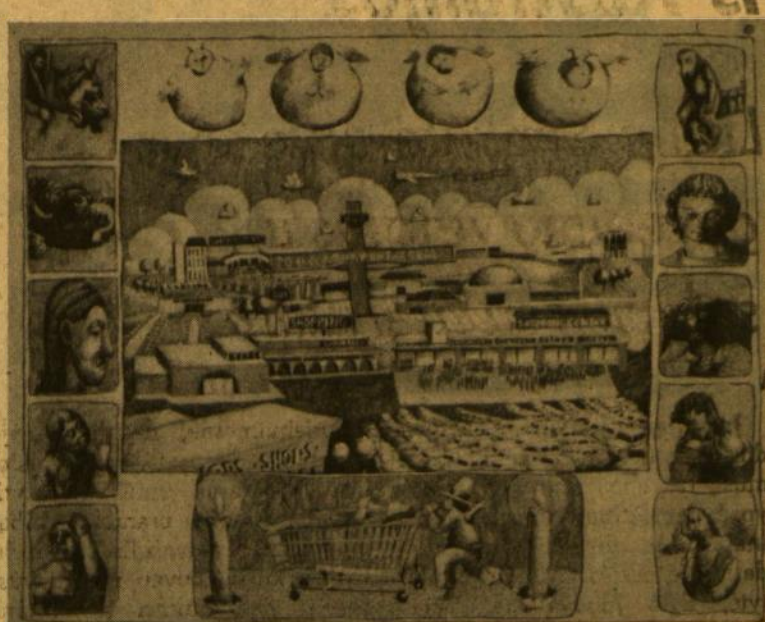
Zitos Sodeikienės siurrealistinė realybė Ispūdžiai iš parodos Chicagoje

Dailės bičiulius maloniai nuveikia čikagiečių dailininkų kūrybingumas ir aktyvumas. Tik pasibaigę Giedrės Zumbakienės ofortų paroda Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, o štai vėl tose pačiose patalpose prieš žiūrovų akis Zitos Sodeikienės kūryba. Muziejaus antrojo aukšto parodų patalpa gražiai talpina 19 dailininkės darbų: 12 spalvotų piešinių ir 7 akrilinės tapybos.

Zita Sodeikienė mūsųose jau ne kartą matyta, aptarta, vertinta. Tai dailininkė, galima sakyti, iš karto suradusi save: savus objektus, savas kompozicijas, savą liniją ar spalvos pabrūkumą. Žinoma, metų slinktyje šie, sakykime, įgimti jos bruožai, nekisdami, o tik tobulėdami tam tikra kryptimi, šiandien jau sudaro būdingą Sodeikienės veidą, labai artimą, o vietomis ir visai tapatų siurrealistinei dailės srovei.

Ar šitai yra modernu ir avantgardiška? Ir taip ir ne, kadangi ir klausimas būtų ne visai tikslus. Aplamai siurrealizmas — tas sąmoningas realistinės tikrovės pavaizdavimas fantastiškiausiose situacijose bei formose — nėra vien tik šių laikų atradimas. Kodėl visų epochų dailėje siurrealizmo, kaip tam tikro akibroškų, pasitaikydavo. Kartais net vieno ar kito dailininko kūryboje įsisiurformuodavo ir į būdingesnį jo veido bruožą, kaip, sakysim, H. Bosch'o (olandas, 1450-1516) tapyboje. Tačiau siurrealizmas, kaip gana gausu to paties laikotarpio dailininkų būrį apjungiantį srovė, ryškiau susiformavo tik dvidešimtajame amžiuje. Siurrealizmą dabar jau galima stebėti kaip ryškia moderniojo meno srovę, turinčią jau būdingus siekius ir savąją estetiką. Iš pasaulinių šios krypties dailininkų bene populiariausias ir greičiausiai visų pastebimas yra ispanas Salvador Dali (gim. 1904).

Lietuvių individualioje dailėje siurrealizmas irgi turi tam tikrą vietą. Siurrealistinių bruožų jau galėtume rasti ir ne viename Čiurlionio paveiksle. Siurrealistinė pagava yra gana dėkingos ir mūsų liaudies pasakos bei legendos. Jas iliustruojant, šiandieninėje

Zita Sodeikienė „20 amžiaus katedros“ — dailininkės darbų parodos, kuri šiuo metu vyksta Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Chicagoje.

Lietuvos grafikoje labai išradin-gai nušokama ir į siurrealistinį jų suvokimą. Išeivijos tapyboje siurrealistiniai užmojai yra dail. Juozo Mieliūlio drobės, o grafikoje siurrealizmas vienu kitu išnyra Romo Viesulo ir kitų darbuose.

Tačiau bene intensyviausiai šiuo metu siurrealizmą tiek savo tapyboje, tiek grafikoje kultūvoja Zita Sodeikienė. Ir čia mini-lima jos paroda yra gera šio teigimo iliustracija.

Atskirų vaizduojamų objektų suvokimu ir jų kone nuotraukinių pavaizdavimu Sodeikienė yra tikra realistė. Pas ją žmogus, medis, stalas, kėdė, peilis ar šaukštas yra tokie, kokie jie realybėje yra. Jie Sodeikienės nėra deformuoti, kaip anas Dali'o laikrodis, kuris tįsta ir varva, lyg būtų pagamintas ne iš metalo, bet iš tešlos. Sodeikienės siurrealizmas reiškiasi neįprastu realių objektų padėjimu paveiklo kompozicijoje. Pas ją medis gali augti debesys, ir ne šakomis, bet šakniomis ir viršų; visai realus žmogus su drugiam gaudyti tinkleliu gali gaudyti visai realų lėktuvą; žmonės gali būti sukinti iš stiklainių, lyg jie būtų čia kokie marinuojami grybai.

Kur žiūrovą veda šitoks Sodeikienės siurrealizmas ir ką nori pasakyti jos siurrealistinė estetika? Taip — „pasakyti“, nes Sodeikienė nori ne tik paveikslu žavėti mūsų akį, bet ir išsakyti savo filosofinę bei sociologinę mąstyseną. Ji savo mintimi kartais, atrod, nori labiau pačiupti žiūrovą negu savo linija ar spalva. Aplamai, dailininkės didžiausias rūpestis yra domėtis tuo, kas pagaliau darosi su šių laikų žmogumi, net ir su visu pasauliu, su ta mūsų žemės moderniaja civilizacija. Šios problemos, atsakymai arba atsakymų neradimas dailininkės darbuose pavaizduoti vietomis gana makabriškai; vietomis su tam tikra tragikomiška įtampa, kitur vėl su savotišku sarkazmu bei satyra.

Aplamai, šiandieninės parodos žiūrovas jausis gana įdomioje situacijoje, kalbėdamasis paveikslais su dailininke, o kartais net su pačiu savimi, atrastu tame ar kitame dailininkės paveiksle.

Paroda Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Chicagoje (4012 S. Archer Ave.), tęsis iki vasario 27 d.; lankoma visos septynios savaitės dienos nuo 1 val. iki 4 val. popiet.

k. brd

gausa. Programos leidinyje, „Operos draugu“ sąraše, matyti ir kelios lietuviškos pavardės. Operos organizacinius reikalus tvarko Rimas Vizgirda. Muzikos paruošimu rūpinasi lietuvių bičiulis vengrų muzikas N. F. Damokos. Samdytam orkestrui vadovauja R. Lessingas, jau anksčiau mielai talkinęs mūsų renginiams.

Neabejotinai Opera West veikloje lietuvių dainininkai ir scenos darbuotojai galės nuolat pasireikšti. Vadovai yra pasišovę žūbtū sukrystalizuoti tvirtą operą Los Angeles ir apylinkėse (Orange apskrityje, Oxnorde, Venturoje, Santa Barbaroje). Mėniškai norima prilygti New Yorko, San Francisco, Chicago ar kitų miestų pastatymams operoms. Atleityje numatoma pastatyti „Užbur-tąją fleitą“, „Toską“, „Čigonų baroną“, „Hofmano pasaką“.

Sumanymų įgyvendinimas priklausys nuo visuomenės dėmesio, tiksliau pasakius, nuo moralinės ir finansinės paramos. Taip pat, kas itin svarbu, nuo pastatymų lygio. Jau dabar — skambiu choru, skoningomis dekoracijomis, gražia apranga, patyrusiu orkestru — linkstama pasirodyti profesionaliai. Nors pastarojoje „Tra-

viateje“ ir mėgėjiškų akibroškų tu buvo nemažai.

Dirigentas dirigavo dalykiškai tvirtai. Bet ritmo „tvirtybėje“ taip ir liko užmarintas uvertūros subtilumas. Panašiai atsitiko ir su kitais plano planais. Dėl techninio neapsižiūrėjimo nuo dirigento pulso atritai žėrinti švieslės akino parteryje sėdintys žiūrovai. Argi niekam nepa-rūpo šviesa kaip nors apgaubti, atitverti. Scenoje nekaip jautėsi kai kurie pagelbiniai vaidintojai. Režisūrai trečias veiksmas savo spalvingu judrumu pavyko geriausiai. Šiaip per visą spektaklį mažesni ar didesni nelygumai ar-dė dramatinį audinį.

Pr. V.

ATSIŪSTA PAMINėti

— AKIRACIAI, 1980 m. sausio mėn., Nr. 1. Atviro žodžio mėn-raštis. Redaguoja Redakcinė kolegija. Leidžia Viewpoint Press, Inc., 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 8 dol.

Numerį spausdinama: „Lituanisto kelias šiandieniniame Vilniaus universitete“ — Violeta Kėlėtienė; duodamas platus pasikalbėjimas su dail. Pranu Gailiumi; Vinco Trumpos raštu prisimenama spaudos atgavimo 75 metų sukaktis; stabtelėjama prie rusų rašytojo disidento Andriejaus Siniavskio ir jo Paryžiuje leidžiamo žurnalo „Syntaxis“.

Verdi „Traviata“ Opera West, Inc. pastatyme Los Angeles mieste. Violetos vaidmenį atliko Birutė Dabšienė.

Po operos premjeros. Iš kairės į dešinę: dirigentas R. Lessing, sol. Birutė Dabšienė, režisierius A. Laisa, muz. direktorius dr. N. Domokos, Floros — Regina Kungienė ir Opera West Inc. vedėjas Rimantas Vizgirda.

Kalbamės su poete iš Australijos

Lidija Šimkutė apie savo gyvenimo vingius ir sąlyčius su literatūra

Jau vien tik išėjusio subrendusio ir lietuviškai prakalbusio mūsų rašytojų karto, atrodo, ypač pabrėžtinai mūsų moterų įnašas. Ir didžioji rašančiųjų dalis yra poetės: Marija Šaulaitytė, Eglė Juodvalkytė, Teresė Pautienė, Živilė Bilalaitė, Austėja Pečiuraitė, Ona Mikailaitė ir kt. Tai vis „amerikietės“, ir jas savo tarpe čia nebologai pažįstame, esame jau įsidėmėję. Tačiau šio moteriškojo ir poetiškojo išėjusio atžalyno yra ne vien tik Amerikoje. Skaitytųjų akivaizdoje čia norime pasikalbėti su Australijoje gyvenančia poete Lidija Šimkute. Laiks nuo laiko jos eilėraščiai vis pasirodydavo periodinėje spaudoje, o 1978 metais Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas išleido jos eilėraščių rinkinį „Antrasis ilgesys“.

Gal sutiktumėte čia mums papasakoti apie savo gyvenimo pradžią, tolimesnius jo vingius, išeltą mokslą, darbą ir kt.?

— Gimiau 1942 m. sausio mėn. 24 d. Krakų kaime, Mosėdžio valsčiuje, Kretingos apskrityje, Lietuvoje — kurios aišku neprisimenu.

Vaikystę praleidau Vokietijos pabėgėlių stovyklose. Ilgiausiai išbuvo Oldenburge, kur pradėjau eiti į lietuvių pradžios mokyklą, bet netilgai, nes iš ten išvažiavome, man būnant 7 metų. Prisiminimai iš vaikystės laikų yra tik fragmentiniai: vaiko nerūpestingas gyvenimas barakuose, apsuptas daugelio žmonių, man primena linksma laikotarpį, nežūrint įvairių trūkumų. Labai mėgdavau klausyti tėvelio sekamų pasakų: jų besiklausydama, pasileisdavau į tą nuostabią fantazijos pasaulį.

Į Australiją atvykau su tėvais ir vyresniu broliu 1949 m. Pradžios mokyklą, gimnaziją ir aukštesnį mokyklą (dietetikos specialybę) baigiau Geelonge (Viktorijoje), o profesijos nustatytą praktiką atlikau Perth'e (Vakarų Australijoje), kur išgyvenau 2 metus. Paskui persikėliau į Adelaidę (Pietų Australiją) ir pradėjau dirbti miesto ligoninėje. Po metų ištekėjau ir, laikui bėgant, susilaukiau šeimos — sūnaus ir dukters. Su pertraukomis tęsiau profesinį darbą. Nors mano atsitiktiniai pasirinkimai specialybė priklausė prie tikslųjų mokslų, visada daugiau domėjaisi ir turėjau didesnį palinkimą į meną, muziką ir literatūrą. Linkimas tolydžio nemažėjo, bet augo.

— Kas paskatino jus rašyti? Ir kodėl lietuviškai?

— Eilėraščius pradėjau rašyti, būdama jauna, ir tęsiau, kad ir su ilgomis pertraukomis pagal nuotauką. Tik jų nedrįsdavau niekam rodyti. Rašydavau ir deginavau. Keisti likiminiai dėsniai privėdė čia mane prie rimtesnio darbo. Kadangi buvau skatinama įvairių žmonių (ypač vieno žmogaus, kuris padėjo suformuoti mintis), pagaliau pasiryžau išieiti į viešumą.

Į klausimą, kodėl rašau lietuviškai, man pačiai nelengva atsakyti. Bet, norėdama būti tikrai sau, kažkaip jutau, kad tik lietuvių kalboje galiu atrasti savo „sielos šokio“ išraišką (Valéry). Jutau, kad anglių kalba, nors gal

ir prieinamesnė, neturi manų spontaniško, poetiško atgarsio. Tad, norėdama rimčiau rašyti, stengiausi geriau pramokti kalbą, mokiausi neakivaizdinį lietuvių kalbos kursą, buvau nuvažiavusi kalbos pasitobulinti į Vilniaus universiteto rengiamus vasarinius kursus, kurie man buvo naudingi ir reikšmingi ne vien tik kalbos atžvilgiu.

— Ar nesišalinatė ir nuo visuomeninės veiklos.

— Nors jaučiu tam tikrą lietuvių išėjusio pareigą reikštis ir visuomeninėje veikloje, paskutiniu laiku nelabai turiu tam laiko ir šiaip nesu per daug linkusi į visuomeninę veiklą. Esu priklausiusi įvairioms organizacijoms ir esu dalyvavusi bei organizavusi įvairius kultūrinius bei visuomeninius rengimus. Jau keleri metai kaip dėstau (padėdu su vertimais iš lietuvių į anglų kalbą) lituanistiniuose kursuose Adelaidėje.

Gal geriausiai galėčiau atsakyti į šį klausimą Thomo Mann'o žodžiais, laisvai juos čia išverčiau: „Juk jūs žinote, kad mes poetai negalime eiti grožio keliu be Eros, kaip mūsų palydovės ir draugės. Mes galime tam tikra prasme būti herojiški savo maniera, disciplinuoti savo užmačiose ar darbe, bet mes pakylame tik tai aistroje, ir meilė vis tiek yra mūsų geismas ir ilgesys — mūsų noras ir mūsų pažintis. Tad iš šio galite spręsti, kad mes poetai negalime būti žyniai, nei tinkami piliečiai. Mum reikia būti trokštantiesiems ir klajojantiems jausmų plotnėje“ (ištrauka iš jo laiškų Hermannui Hesel).

— Kokie yra jūsų mėgiami rašytojai?

— Rašytojai, prie kurių visada galima grįžti, be abejo, yra graikų klasikai, Platonas, Sofoklis ir Euripidas visad pakelia mane savo kilnia kalba ir neišsenkama tematika. Juose vis surandu ką nors naujo. Prie jų galima prisikurti ir Shakespeare'ą. Bet aplamai, tai skirtingi autoriai, skirtinguose laikotarpiuose yra ma-

Lidija Šimkutė-Pocienė

ne palietę. Tarp jų ir japonų rašytojai Akutagava ir ypačiai Jasunari Kawabata; islandų rašytojas Haldor Laxness (ypač jo knyga „Salka Valka“) ir Kafka, nors jam reikia atitinkamos nuotaukos. Dar ateina į galvą Knut Hamsun, ir Hermann Hesse, bet paskutinis tik ribotai, nes jis gana banaliai kartojasi. Rašytojas, kurį vis ilgai atidėdavau, yra Marcel Proust. Tačiau jis mane įtraukė į savo sukurta pasaulėjautą ir viziją, pagrįstą praities prisiminimais, bet taip nuostabiai įtakuojantią dabartį, kad jo pasamones ir sąmoningą pergyvenimą suteikė tikrą man gyvenimo išvargą. Knyga, kuri pajėgia suteikti man vis naujų jėgų yra taipgi Saint-Exupéry „Mažasis princas“.

Iš ankstesniųjų skaitytų rašytojų man patiko Zemaite, Krėvė ir Bilūnas. Prisimenu, kaip džiaugiausi Kaupo „Dr. Kripštuko pragare“ ir Borutos „Baltaragio malūnu“. Atskirais atvejais patiko Cinzas, vietomis Katiliškis ir Barėnas, kurių mažiau skaičiau, nes mane nelabai domino jų būtinė tematika, bet man gan įdomūs Apučio, Granausko ir Mero veikalai. Man ypač patraukė Vytauto Jankavičiaus kūryba savo originalia, poetiška forma ir skirtinga tematika. Jo „Laiškas sūnui“, rašytas Jono Staniškio slapyvardžiu, yra tikrai originalus ir sukrečiantis raštas.

Šiuo laiku mano mėgiamiausi poetai yra Kavafis, Montale, Celan, Lorca, Rimbaud, T. S. Eliot, Gabriela Mistral ir Achmatova. O iš lietuvių skirtingais laikotarpiais mane yra giliai palietę A. Nykos-Niliūno, Mačernio, Aisčio, Nagio ir Mackaus eilėraščiai, o kitoje plotnėje esatinė Radausko poezija. Kai kuriais atvejais patinka ir Martinaičio, Gedos, L. Sutemos ir Vaičiūnaitės eilėraščiai.

— Kuo dar domitės?

— Be literatūros, dar mėgstu klasikinę muziką, ypač nuo ankstyvųjų gregoriškų kanonų iki baroko laikotarpio. Bet klausausi, keičiantis ūpui įvairių laikų kompozicijų. Iš vėlyvesniųjų kompozitorių gėriuosi Busoni'o, Sciabin'o ir Messiaen'o kūryba. Domiuosi ir dailė. Įvairios epochos mane žavi. Bet labiausiai esu linkusi sugrįžti prie Piero della Francesca, Botticelli laikų bei Flamiškos mokyklos tapytojų. Antra vertus, modernistai mane irgi intriguoja: Klee, Picasso, Dali, Chagall, Fini bei kiti.

Dažnai nueinu į teatrą ir filmus. Be Shakespeare'o ir minėtų graikų tragikų, mėgstu Samuelį Beckett'ą, Harold'ą Pinterį, Alexanderį Buzo bei kitus dramaturgus. O filmų mėgiami direktoriai yra Bunuel, Fellini, Visconti, Bergman ir Resnais. Viena iš labai senų, bet neužmirštinių filmų liko „Les enfans de Paradis“.

— Ką galite pasakyti apie savo eilėraščius?

— Nepajėgiu apibūdinti savo kūrybos. Manau, kad eilėraščiai turėtų kalbėti patys už save. Šia prasme tinka Proust'o žodžiai: „Nuo to momento, kai mano darbas yra svarstomas protavimu, nieko nebėra tikro ir pastovaus, nes galime įrodyti, ką tik norime“. Dėl kūrybos aplamai, tai galiu pasakyti, kad norėčiau pajėgti išreikšti savo tiesą. Valery „sielos šokis“ ta prasme man yra labai prie širdies, nes poezija gali būti aptariama kaip erotinė. Joje yra išreikšiami įvairūs išgyvenimai, kurie vienokiu ar kitokiu būdu yra bendri visiems. Tai pati universaliausia, mus visus rišanti tematika. Man žmogaus santykis su kitais žmonėmis bei savęs pažinimas yra labai svarbus. Jis manijose sukelia baimę bei žavesį dėl savo netikėtinų pradmenų kitimo, trapumo, susilpnėjimo, išnykimo — nes viskas miršta, taip kaip ir patys žmogus, nors kūryboje šie jausmai kaip tik gali įsiamžinti.

— Ar galėtumėte trumpai apibūdinti, kas yra Poetija?

— Man atrodo, kad poezija yra kūryba, kurioje žodžių priemonėmis bandoma prieiti prie pačios žmogaus sielos išraiškos ir jos netikėtų sąmonės jėgų. Tai dvasios įtampos išraiška, grožio paslaptis ir nepasitenkinimo versmė.

Man asmeniškai tai poezija yra gyvenimo ir vizijos išraiška, kurioje iš vidaus išplaukiančiuose žodžiuose yra perduodamas vidinis būtinumas. Šis būtinumas nėra tik džiaugsmas ar žaidimas, bet nuolatinė kova, reikalaujanti aukos, stebėjimo, pajautimo, nu-

Kur tylūs vandenys teka

Lidija Šimkutė

*
Mano akys šviečia toliu.
Manyje auga rugiai,
Tavo pasodinti rugiai.

*
Atoslūgysje
Trokštu nepaliestos duonos.

*
Iš tavo ramaus balso
atėjo nublukęs aidas.
Jis beldėsi į langą,
lėtai šnabždėdamas,
kartodamas
mano vardą.

*
Ištars vakaro pradžią,
uždegti žingsnius,
kad neatsektų jais rytas.
Atkeles vartus,
įėjai.

*
Šauksmo sklindančioje legendoje
Užrakina naktį.

*
Tavo vardas — tai pievos gelė tolimoje.
Tavo vardas — klyksmas skrendančio paukščio
Tavo vardas — nuo kaitros pabalusi geležis.
Tavo vardas — gaivinantis tyras vanduo.
Tavo vardas neturi vardo,
Aš jo nežinau
ir niekad neužmiršiu.

*
Po troškinančios,
tvankios ir sunkios savaitės
Atbudo rytas.

*
Kaip išpasakoti
vakar dienų kančią.

Kaip nupiešti ją
giedrios dienos drobėje.

*
Mūsų žodžiai — tai ženklai.
Atsiminimai — tai mūsų antras rūbas.

*
Tuomet, kai naktis numirs,
Mane pašauksi.
Kartu pažvelgsime praeitin.
Paliesiu tavo kaklą,
Uždengsiu sąmonę tamsa.

*
Kur tylūs vandenys teka,
Ten pasislėpusi laukiau
Nesulaukiama.

*
Juk toluma neišskiria žmonių.

*
Itrūkęs stiklas saugos
Mūsų paslaptį.
Vanduo sugėrė kraują
Beklausant Palestrinos raminančių giesmių.

*
Tavęs nebus,
Bet liks išblukęs žodžių aidas
ir juodu rašalu
Užrakinti prisiminimai.

*
Sienomis laipios gaidų gamos,
Šaukdamos crescendo,
Viltis kartos staccato mintis
Ir su legato grįš taika.

*
Tavęs nebus,
Tik toks išblukęs žodžių aidas
ir prisiminimai
Užrakinti juodu rašalu.

sižeminimo, net susiniekinimo. Tai dažnas kalbėjimas į tamsą ar nežinią — dažnai be atgarsio, be kitų nesupratimo.

— Kokie jūsų ateities planai kūryboje?

— Labai sunku apibrėžti ateities planus, nes norai eina savo keliu, o realybė savo. Juk taip dažnai nelaukti ir netikėti atsitikimai pakreipia mūsų numatytą kelią. Jei pasisektų išleisti kitą rinkinį, norėčiau tęsti pradėtą tematiką, nes ji manijose dar nėra išsekusi, bet vis keičiasi ir atrandama naują išraišką. Po to, sunku pasakyti, kokia kryptimi pasuktis, gal jau būsiu išliejusi savo taurę į okeaną. Tad trumpai pasakius, nežinau, manau, jog tik laikas parodys.

— Ar erotinis jūsų eilėraščių pradas atsistatins?

— Nežinau, ar mano poezija gali būti aptariama kaip erotinė. Joje yra išreikšiami įvairūs išgyvenimai, kurie vienokiu ar kitokiu būdu yra bendri visiems. Tai pati universaliausia, mus visus rišanti tematika. Man žmogaus santykis su kitais žmonėmis bei savęs pažinimas yra labai svarbus. Jis manijose sukelia baimę bei žavesį dėl savo netikėtinų pradmenų kitimo, trapumo, susilpnėjimo, išnykimo — nes viskas miršta, taip kaip ir patys žmogus, nors kūryboje šie jausmai kaip tik gali įsiamžinti.

— Ką galvojate apie lietuvišką poetų prieauglį išėjusioje?

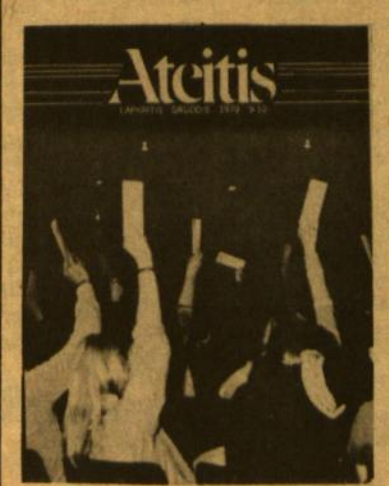
— Skaitant daugelio išėjusio debutuojančių poetų rinkinius ar atskirus eilėraščius periodikoje, man atrodo, kad daugelis jų pačiame rašymo procese, jungime žodžių prie žodžio, vaizdo prie vaizdo, mato visą kūrybos tikslą. Kas tradicinėje literatūroje yra tik priemonė, at-

rodo, jog čia yra tapę tikslu. Tai lyg žaidimas lietuvių kalba, nors greičiausiai yra ir savitos formos įiškojimas, kuris, žinoma, ir charakterizuoja mūsų amžių: multimedija ir komercijos pasaulis, kuriame yra mirę daugelis ankstyvųjų vertybių, tad ir išraiškos forma, daugiau vizualinė ir garsinė, skiriasi nuo įprastų kategorijų ir paneigia literatūrinę tradiciją.

Nors visiems suprantamas ir priimtas žodynas kartais negali ir nepajėgia išreikšti individo emocijų, kurios savo spontaniška prigimtimi savaime skiriasi, bet nemanau, kad šis siekimas turėtų būti pačios kalbos taisyklių grojimas, jų savotiškas išdarkymas. Visuotiniai priimtos kalbinės taisyklės vis dėlto turi ne tik savo grožį, bet ir logiką, kuri yra reikalinga, norint perduoti bet kokią tiesą. O ta tiesa poezijoje privalo būti tikra, o ne dirbtinė.

— Kodėl poezijos prieauglys

● ATEITIS, 1979 m., Nr. 9—10. Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos — lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Vyr. redaktorius — kun. dr. Kestutis Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, I L60130. Redaktoriai: S. Kuprys, dr. A. Liulevičius, dr. S. Sidrys ir A. Za'lskaitė. Administruoja Jonas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Žurnalas metinė prenumerata — 9 dol.

Šį numerį redagavo kun. dr. K. Trimakas. Didžiųjų visos medžiagos dalimi numeris yra skiriamas IV Pasaulio lietuvių jaunimo kongresui Europoje. Iš tikrųjų tiek vizualine nuotraukų prasme, tiek įvairiausios rašytinės medžiagos prasme tai yra mūsų patys įdomiausias ir pats plačiausias pastarojo jaunimo kongreso pavaizdavimas laikraštiniame formoje. Todėl čia minimas „Ateitis“ numeris yra išpūdingai įdomus gyvajam dabarties skaitytojui, lygiai jis bus įdomus ir reikšmingas, kaip dokumentas, kada nors ir išėjusio istorikui ateityje.

Skulptūrinių sienos puošmenų detalė šv. Petro ir Povilo bažnyčioje Vilniuje — Antakalnyje. (XVII amž.).

Nuotr. Algimanto Kunčiaus

